

NÁNÁSI GÁBOR

Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék

Témavezető: dr. Hack Péter tanszékvezető habil. egyetemi docens

A BEISMERÉSEN ALAPULÓ KÜLÖNELJÁRÁSOK, KÖZÉPPONTBAN A BÍRÓSÁG ELÉ ÁLLÍTÁSSAL

Finkey Ferenc 1908-as megállapítása szerint „*az eljárás gyorsasága a modern jogtudomány és igazságszolgáltatás egyik fő kívánalma, mely kellő biztosítékok mellett egyáltalán nem veszélyezteti az elbírálás alaposágát.*”¹

A 20. elején a bűnvádi eljárással szembeni, Finkey által megfogalmazott elvárás manapság még hangsúlyosabban megjelenik a büntetőeljárással szemben a társadalom, a jogalkotás és a jogalkalmazás részéről is. Széleskörű elvárás ugyanis, hogy az eljárásokat minél gyorsabban, lehetőleg ésszerű időn belül, de kellően alapos eljárást követően fejezzék be. Ez az igény mindenképpen jelentkezik a sértett, valamint a sikeres, eredményes bizonyítás érdekében a bíróság, az ügyész és a nyomozó hatóság oldalán is. De ezt kívánja meg a büntető anyagi jogban a büntetés céljaként megfogalmazott speciális és generális prevenció érvényesülése, amelyet az szolgál a leghatékonyabban, ha a bűn elkövetését minél rövidebb időn belül követi a büntetés.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) az eljárások gyors, ésszerű időn belüli elbírálása érdekében három olyan különjárást is ismer, amelyek a bírósági szakasz lerövidítését szolgálják: a bíróság elé állítást, a tárgyalás mellőzését és a tárgyalásról lemondást.

Mindhárom különjárás közös jellemzője a terhelt beismerése, illetve konszenzuskészsége. A beismerés azonban nem elégséges feltétele az elítélésnek, hiszen ahhoz további feltételek fennállása, elsősorban a bizonyítékok rendelkezésre állása és legalább a nyomozás bármennyire is rövid, ugyanakkor teljes körű, szigorú alakszerűségek melletti lefolytatása szükséges. Az eljárás gyorsítása nem jelenti azonban a terhelt jogainak a csorbítását, a különjárások lefolytatása ugyanis garanciákkal biztosított.

¹ FINKEY 1908. 371.

Alkotmányos és nemzetközi jogi követelmények

A külön eljárások alkotmányos, illetve nemzetközi jogi szempontból elsősorban a tisztességes eljáráshoz való jog, azon belül az ésszerű időtartam követelménye szempontjából vizsgálhatóak. Ennek megfelelő rendelkezést találunk Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) Szabadság és Felelősség fejezete XXVIII. cikk (1) bekezdésében. E rendelkezés a tisztességes eljárás feltételeit rögzíti, amelynek alapján mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

Az Alaptörvény rendelkezésén túl az eljárások ésszerűn időn belüli lefolytatását több nemzetközi jogi dokumentum is előírja hazánk számára, így például a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya (a továbbiakban: Egyezségokmány) vagy az Emberi Jogok és az Alapvető Szabadságok Védelméről Szóló Európai Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) is tartalmaz ezzel kapcsolatos előírásokat. Ennek megfelelően az Egyezségokmány az indokolatlan késedelem nélküli, míg az Egyezmény az ésszerű időn belüli tárgyalás kötelezettségét írja elő a részes államok számára.²

Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében, valamint a nemzetközi dokumentumokban foglaltak alapján egyértelmű, hogy az eljárások minél gyorsabb lefolytatása az igazságszolgáltatás számára igen fontos követelményként jelentkezik.

A magyar Alkotmánybíróság az egyes külön eljárások alkotmányos vizsgálata során lényegében az Egyezségokmány, az Egyezmény és az Ajánlás által megfogalmazott ésszerű időtartam követelményére volt figyelemmel.³ Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a 14/2004. (V. 7.) AB határozatában általános érvennyel fejtette ki, hogy az államnak a társadalommal szembeni alkotmányos kötelezettsége a büntető igény késedelem nélküli érvényesítése, amely a jogállamiság normatív tartalmából és a tisztességes eljáráshoz való alkotmányos alapjogból vezethető le.

² Az Egyezségokmányt Magyarországon az 1976. évi 8. törvényerejű rendelet, míg az Egyezményt az 1993. évi XXXI. törvény hirdette ki. Az eljárások ésszerű időn belüli lefolytatásával kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz még például az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R (87) 18. számú Ajánlása a büntetőeljárás egyszerűsítéséről (a továbbiakban: Ajánlás), valamint a Lisszaboni Szerződés függelékét képező Alapjogi Charta 47. cikke is.

³ Az Alkotmánybíróság a tárgyalt külön eljárásokkal kapcsolatos elvi jellegű megállapításait még a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény, valamint részben a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény alapján fejtette ki. Az alkotmánybírósági döntések az Alaptörvény negyedik módosítása következtében 2013. április 1-jével hatályukat veszítették. Az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezései 5. pontjának 2. mondata alapján azonban az e határozatokkal kifejtett joghatások érvényesek maradnak. Így mivel az Alkotmánybíróság 2013. április 1-je óta a korábbi, témát érintő kérdésekben nem hozott eltérő döntést, az azokban kifejtett elvek továbbra is irányadónak tekintendők. Az Alkotmánybíróság ezt az értelmezést erősítette meg a 13/2013. (VI. 7.) AB határozatában.

A különjárások előfeltételeinek közös jellemzői, hasonló vonásai

A különjárásokra általában jellemző, hogy eltérnek a rendes, általános és teljes büntetőeljárás szabályaitól, esetenként lehetővé téve az eljárás egyes szakaszainak teljes elhagyását, mint például a bíróság elé állításnál, ahol a tárgyalás előkészítési szakasz marad el teljes egészében.⁴ Továbbá a bizonyítás körében, illetve a jogorvoslatok tekintetében tartalmaznak az általános eljárástól eltérő szabályokat, ahogy azt a tárgyalásról lemondásnál és a tárgyalás mellőzésénél is tapasztalhatjuk.⁵

Mindhárom különjárásra igaz, hogy azokban a bírósági eljárásra – a tárgyalás mellözése kivételével – kizárólag ügyészi indítvány alapján kerülhet sor.⁶ Az eljárás gyorsításában az ügyésznek tehát kiemelkedő szerepe van. Erre figyelemmel az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény 17. §-ának (2) bekezdése úgy szól, hogy a nyomozás során az ügyész a büntetőeljárás hatékony és a lehető leggyorsabb lefolytatása érdekében rendelkezik az üggyről, a nyomozás elvégzendő feladatairól. Az ügyészség vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás (a továbbiakban: Nyomfel. utasítás) az előbbi rendelkezést kiegészítve a 66. §-ában előírja, hogy az ügyész a vádemeléskor az általános szabályok szerinti bírósági eljárást csak akkor indítványozhatja, ha tárgyalás mellőzésének (Be. XXVII. Fejezet), bíróság elé állításnak (Be. XXIV. Fejezet), illetőleg az ügy nyilvános ülésen történő elbírálásának, azaz a tárgyalásról lemondásnak (Be. XXVI. Fejezet) nincs helye.

A terhelt beismerése melletti közös jellemzője a különjárásoknak, hogy a nyomozást az általános szabályok szerint kell lefolytatni. A közös vonások mellett a három jogintézmény közül a bíróság elé állítás és a tárgyalás mellözése esetén törvényi feltétel az ügy, illetve a tényállás egyszerűsége, valamint a meghatározott büntetési tételek fennállása.⁷ A bíróság elé állítás, illetve a tárgyalásról lemondásra irányuló terhelti kezdeményezés elfogadása esetében pedig további közös jellemző, hogy kötelező a védő részvétele az eljárásban.⁸

⁴ Be. 521. §

⁵ FANTOLY 2012. 122.

⁶ Bíróság elé állításnál a Be. 517. § (3) bekezdése, míg tárgyalásról lemondás esetén a Be. 534. § (3) bekezdése zárja ki, hogy a magánvádló, illetőleg a pótmagánvádló a terhelt bíróság elé állítását indítványozza. A tárgyalás mellözése viszont részben eltér az előbbi különjárásoktól, mivel a Be. 544. § (1) bekezdése alapján a bíróság hivatalból is meghozhatja a végzését, és a Be. 545. § (2) bekezdésére figyelemmel magánvádas eljárásban is helye lehet a tárgyalás mellözésével meghozott végzés kibocsátásának. A pótmagánvád alapján folytatott ügyekben azonban – figyelemmel arra, hogy a Be. 544. § (1) bekezdésében foglalt felsorolás azt nem tartalmazza – a jogintézmény alkalmazása mind indítványra, mind hivatalból kizárt.

⁷ Az egyszerűség kapcsán a bíróság elé állításnál ld. a Be. 517. § (1) bekezdésének b) pontját, a tárgyalás mellözésénél az 544. § (1) bekezdésének b) pontját, míg a meghatározott tételkeretekre az előállítási eljárásnál a Be. 517. § (1) bekezdésének a) pontját, a tárgyalás mellözésénél pedig az 544. § (1) bekezdését.

⁸ A bíróság elé állításnál ld. a Be. 518. § (2) bekezdését, míg a tárgyalásról lemondásnál a Be. 538. §

A beismerő vallomás

A tárgyalás mellőzésének és a tárgyalásról lemondásnak alapvető, míg a bíróság elé állításnak vagylagos feltétele, hogy a terhelt beismerő vallomást tegyen.⁹

Ugyan a Be. 78. § (2) bekezdése alapján a bizonyítás eszközeinek és a bizonyítékoknak nincs törvényben előre meghatározott bizonyító ereje, a bíróság elé állítás, a tárgyalás mellőzése és a tárgyalásról lemondás szabályozása esetében úgy tűnik, hogy a jogalkotó áttörni látszik ezt a szabályt, amikor meghatározó jelentőséget tulajdonít a terhelt beismerésének.

A jogirodalomból ismert azonban olyan álláspont, mely szerint a bizonyítékok királynőjeként (*regina probationum*) jellemzett beismerő vallomás kiemelt jelentőségű kezelése kérdésessé teszi a bizonyítási eszközök és bizonyítékok előre meghatározott bizonyító erejét kizáró törvényi szabályozást.¹⁰

Gyakorlati oldalról megközelítve a kérdést, nyilvánvaló, hogy a beismerő vallomás – akár csak egy tanúvallomás – lehet igaz vagy hamis, jelentőségét a mérlegelés dönti el, azaz, hogy azt elfogadják-e az eljárás során vagy sem. A beismerés esetén nyilvánvalóan vizsgálni kell annak önkéntességét, hitelt érdemlőségét, valamint, hogy az egyéb tényekkel összecseng-e. Azt, hogy a beismerés az előbbi feltételeknek megfelel-e, először az ügyész, majd a bíróság is megvizsgálja.¹¹ A tárgyalásról lemondás esetén az eljárási törvény pedig kifejezetten deklarálja is, hogy ha a vádlott kihallgatását követően a bíróság úgy ítéli meg, hogy – többek között – beismerésének önkéntessége vagy hitelt érdemlősége iránt ésszerű kétely mutatkozik, az ügyet tárgyalásra utalja.¹²

Nem látom viszont akadályát annak, hogy a beismerő vallomásnak meghatározó jelentőséget tulajdonítsunk. A beismerés ugyanis támpontot nyújthat az egyéb bizonyítékok beszerzéséhez, bizonyos tényekről, körülményekről sokszor csak az elkövető tudhat, így ha ezeket a terhelt vallomásában megemlíti, az fontos következtetésekhez vezethet. Végül pedig a büntetőeljárásnak a terhelt a legfontosabb szereplője, az ő büntetőjogi felelősségéről születik döntés, miért is ne lehetne akkor megkülönböztetett figyelemmel lenni akár a beismerő vallomására is?¹³

(4) bekezdését.

⁹ A tárgyalás mellőzésénél ld. a Be. 544. § (1) bekezdésének b) pontját, a tárgyalásról lemondásnál a Be. 534. § (1) bekezdését, míg a bíróság elé állításnál a Be. 517. § (1) bekezdésének d) pontját, illetve ugyanezen § (2) bekezdését.

¹⁰ CSÉKA 1998. 115. és SZABÓNÉ 1970. 158.

¹¹ Az ügyész erre irányuló kötelezettségét ld. az Ütv. 19. § (2) bekezdésében, mely előírja, hogy a vádnak törvényesen beszerzett bizonyítékokon kell alapulnia.

¹² Be. 542/A. § (2) bekezdés

¹³ DEÁK 2009. 18.

Beismerő vallomás esetén is érvényesülnie kell azonban az eljárási törvény azon rendelkezésének, hogy a terhelt beismerésekor is általában meg kell szerezni az egyéb bizonyítékokat.¹⁴ Ezt a szabályt erősíti meg a nyomozó hatóságok számára a belügyminiszter irányítása alá tartozó nyomozó hatóságok nyomozásának részletes szabályairól és a nyomozási cselekmények jegyzőkönyv helyett más módon való rögzítésének szabályairól szóló 23/2003. (VI. 24.) BM–IM együttes rendelet (a továbbiakban: Nyor.) 161. § (2) bekezdése, amikor a bíróság elé állítás feltételei között előírja, hogy a gyanúsított beismerése esetén is be kell szereznie az egyéb bizonyítékokat.¹⁵ Az egyéb bizonyítékok megszerzésének mellőzését a Be. a tárgyalásról lemondás esetében lehetővé teszi, mivel a bíróság a vádlott bűnösségét kizárólag a beismerő vallomásra és a nyomozás irataira alapítja anélkül, hogy bizonyítási eljárást folytatna le.¹⁶

A nyomozási szakasz egyszerűsítésének lehetősége

A külön eljárások szabályainak áttekintése során szembetűnő, hogy a nyomozás szabályaira nézve sem a bíróság elé állításnál, sem a tárgyalásról lemondásnál, sem pedig a tárgyalás mellőzésénél nem találunk eljárást egyszerűsítő rendelkezéseket.

A nyomozás – alapvetően elvi jellegű – gyorsítását segíti ugyan elő, hogy az ügyész az ügy ura, aki rendelkezik a nyomozásról és a nyomozó hatóságot utasítja.¹⁷ E feladatainak ellátása során az ügyésznek a nyomozás során azokat a tényeket is fel kell derítenie, illetőleg tisztáztatnia kell, amelyek megalapozzák arra vonatkozó indítványát, hogy a bíróság a vádat milyen eljárási rendben bírálja el.¹⁸ Az ügyészt a rendelkezési jogának gyakorlásában segíti az a nyomozó hatóságok számára előírt kötelezettség, mely szerint a nyomozó hatóságnak az ügyészt a nyomozás elrendeléséről a feljegyzés másolatának megküldésével értesítenie kell.¹⁹ Az ügyészt a rendelkezési jogának gyakorlásában segíti továbbá, hogy a gyanúsított első kihallgatásáról készült jegyzőkönyv egy példányát a nyomozó hatóságnak huszonnégy órán belül meg kell küldenie az ügyésznek.²⁰ A nyomozás elrendeléséről szóló feljegyzés, illetve a gyanúsított vallomásáról felvett jegyzőkönyv birtokában az ügyész kiválaszthatja tehát a bíróság elé állításra alkalmas ügyeket, melyekben a rendelkezési jogával élve meghatározza a nyomozás irányát és határidő megjelölésével az elvégzendő nyomozási cselekményeket.

¹⁴ Be. 118. § (2) bekezdés

¹⁵ Az egyéb bizonyítékok megszerzésére vonatkozó követelmény az Ütv. 19. § (3) bekezdéséből is levezethető. E rendelkezés alapján az ügyésznek gondoskodnia kell arról, hogy az ügy eldöntéséhez szükséges minden tény, bizonyíték és jogi okfejtés a bíróság elé kerüljön.

¹⁶ Be. 542. § (5) bekezdés

¹⁷ Be. 165. § (1) bekezdés

¹⁸ Nyomfel. utasítás 30. §

¹⁹ Nyor. 99. § (2) bekezdés

²⁰ Nyor. 93. § (1) bekezdés

A Be. az eljárás gyorsítását, egyszerűsítését a nyomozás során azonban nem teszi lehetővé. A nyomozást – legyen az a bíróság elé állítás esetén bármennyire is rövid – az általános szabályok szerint kell tehát lefolytatni. Így például egy áruházban tetten ért tolvaj esetén, amennyiben tanúkihallgatások foganatosítása is szükséges, ugyanúgy jegyzőkönyvben kell rögzíteni az őt tetten érő biztonsági őrök, illetve eladók tanúvallomásait, és az további nyomozási cselekményeket is az előírt alakszerűségek szerint kell elvégezni. Úgy gondolom azonban, hogy különösen akkor, ha a terhelt tetten érik, és/vagy be is ismeri az elkövetett bűncselekményt, egyszerűsíteni és így gyorsítani lehetne a nyomozási szakaszon is. Tettenéréskor vagy, ha a terhelt a nyomozás során beismeri a bűncselekmény elkövetését, az eljárás gyorsítását eredményezné, ha – szakítva a Be. 168. § (1) bekezdésében foglalt tilalommal – a tanúk meghallgatását például jelentésbe foglalhatná a nyomozó hatóság.²¹ Az alakszerűségek csökkentése azonban nem jelenthetne egyúttal könnyítéseket is, mivel – ahogy Cséka Ervin fogalmazott – a „nyomozó felelőssége ugyanaz, akár jegyzőkönyvet, akár jelentést készít, mert a nyomozás tény- és bizonyítás anyaga – bármilyen alakszerűségek mellett keletkezett is – mindenképpen megbízható tájékoztatást kell, hogy adjon az ügyésznek a további eljárást illetően”.²² Álláspontom szerint ezért a rendőri jelentésnek ugyanúgy tartalmaznia kellene például az eljárási cselekmény helyét, idejét, a tanúnak a törvény által előírt figyelmeztetését, illetőleg kioktatását és az erre vonatkozó nyilatkozatát; illetve a kihallgatott személy vallomásának a lényegét.²³

Felmerülhet a kérdés, a nyomozó hatóság hogyan tudná meg, hogy a terhelt bíróság elé állítására fog sor kerülni, ezért mellőzhetné az eljárási törvény által előírt alakszerűségeket?

Nyilvánvalóan az ügyésznek a nyomozás elrendeléséről szóló értesítéseket, illetve gyanúsított kihallgatási jegyzőkönyveket haladéktalanul meg kellene vizsgálnia, és a rendelkezési jogának gyakorlásával haladéktalanul meg kellene jelölnie a nyomozó hatóság számára, hogy az a bíróság elé állításra tekintettel milyen alakszerűségek mellett folytassa le a nyomozást. Abban az esetben pedig, ha a bíróság mégis szükségesnek tartaná a tanúk meghallgatását, a tárgyalást a jelenlegi szabályok által is biztosított, legfeljebb nyolc napra elnapolhatná, és a tanúkat az elnapolt tárgyalásra megidézhetné.

²¹ A Be. 168. § (1) bekezdése alapján a gyanúsított és a tanú kihallgatásáról, illetőleg a szembesítésről jelentés nem készíthető.

²² CSÉKA 1995. 30. A nyomozás egyszerűsítése kapcsán hasonló álláspontot képvisel ERDEI 1991. 214.

²³ Ez a megoldás nem lenne teljesen idegen, hiszen a büntetőeljárásról szóló 1973. évi I. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 347. § (1) bekezdése már tartalmazta, hogy a bíróság elé állítás esetén a nyomozást a vétségi eljárás szabályai szerint kellett lefolytatni. A vétségi eljárásban pedig a régi Be. 150. § (1) bekezdésének b) pontja alapján jegyzőkönyv helyett jelentést lehetett készíteni – többek között – a tanúvallomásról is.

Az előállítási eljárásban elintézhető ügyek

A bíróság elé állítás és a tárgyalás mellőzése közötti választást megnehezítheti, hogy részben ugyanazon bűncselekményi kör esetében alkalmazhatóak: az előállításra nyolcévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban, addig a másik jogintézményre csak ötévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekmények esetén van mód.²⁴ A büntetési tétel felső határának megállapítása garanciális kikötés, melynek célja, hogy ezen eljárási formák felhasználásának határt szabjon a jogalkotó, és csak meghatározott súlyú bűncselekmények esetén alkalmazzák azokat.²⁵

Érdemes lenne azonban a bíróság elé állításban elintézhető ügyek körét is átgondolni. Bizonyos esetekben ugyanis, amikor egyébként a bíróság elé állításra lehetőség lenne, a nyolc éves tételkeret lehetetlenné teszi egyes bűncselekmények gyorsabb elbírálását. Így például a felfegyverkezve elkövetett rablás büntette a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 365. § (3) bekezdésének b) pontja alapján öttől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, amely így kizárja az előállítás alkalmazását. Az elkövetés eszköze, így pl. az igen gyakran használt kés ellenére az ügy azonban még lehet egyszerű megítélésű. Indokolt lehetne ezért a büntetési tételkeret felemelése, hogy legalább a tíz évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények esetén is lehetségessé váljon a külön eljárás alkalmazása.

Az előállítás határideje

A bíróság elé állítás további, átgondolásra érdemes szabálya az előállításra nyitva álló, a gyanúsított kihallgatásától számítandó harminc napos határidő. A határidő szigorúan kötött, be nem tartása esetén a külön eljárás törvényi feltétel hiányában nem alkalmazható.²⁶ A határidő ily módon való meghatározása miatt bíróság elé állításra elvileg a megalapozó feltételek fennállása esetén, a megállapítható bűncselekmény elévülési idején belül bármikor sor kerülhet. A kezdőnap így lényegében bizonytalan időpontban bekövetkező eljárási cselekménytől számítandó, emiatt azonban a jogintézmény lényege vész oda.²⁷ A Be. 179. §-a ugyan meghatározza, hogy mikor kell foganatosítani a gyanúsított kihallgatást, az azonban, hogy erre ténylegesen mikor kerül sor, már a nyomozó hatóság, illetve az ügyész döntésétől, taktikájától függ, hiszen a

²⁴ A bíróság elé állítás kapcsán ld. a Be. 517. § (1) bekezdésének a) pontját, míg a tárgyalás mellőzése esetén a Be. 544. § (1) bekezdését.

²⁵ MÁRIÁN 2001. 21.

²⁶ Ha a törvény által tettenérés esetére kötelezően előírt előállítást mégis elmulasztja az ügyész, ennek csak az az eljárásjogi következménye, hogy az eljárást az általános szabályok szerint le kell folytatni. Legfőbb Ügyészség Ig.507/2014. Legf. Ü. szám. Emlékeztetője a Be. alkalmazásának egyes kérdéseiről, 506. pont

²⁷ HEVÉR 2012.

bizonyítékok rendelkezésre állásának megítélése az ő mérlegelésükön múlik.²⁸ Az időbeli bizonytalansági tényezők miatt azonban a gyanúsítástól számítani a bíróság elé állításra nyitva álló határidőt akár azt is eredményezheti, hogy egy egyébként egyszerű megítélésű ügyben csak hosszú hónapokkal a bűncselekmény elkövetése után kerül sor a gyanúsított kihallgatására, majd pedig adott esetben onnantól számítva harminc napon belül a bíróság elé állításra.

Ezért megfontolásra érdemesnek tartanám, ha a bíróság elé állítás kezdő időpontját a jogalkotó ismételten az elkövetéstől számítaná, oly módon, hogy – figyelembe véve például egy esetlegesen szükséges szakvélemény beszerzését – arra a bűncselekmény elkövetésétől számított hatvan napon belül kerülhetne sor.²⁹

Az eljárás gyorsításának lehetősége a másodfokú eljárásban

A bíróság elé állítás célja az eljárás időszerűségének, a büntetőigény ésszerű időn belüli érvényesítésének a biztosítása. Ennek ellenére a bíróság elé állítás keretében meghozott ítélet elleni fellebbezés elintézésére a másodfokú eljárás szabályai között nem találunk az általánostól eltérő rendelkezéseket.

Ebben az eljárási formában általában első fokon jogerőre emelkednek az ügyek, az eljárás időszerűségét, a büntetőigény ésszerű időn belüli érvényesítését mégis az szolgálná, ha a másodfokú eljárásra is speciális rendelkezések vonatkoznának. A bíróság elé állítás keretében meghozott ítélet elleni fellebbezés elintézésére jelenleg nincs az általánostól eltérő rendelkezés. A tanács elnöke ugyanis a Be. 358. § (2) bekezdése alapján az ügy érkezésétől számított hatvan napon belülre, a lehető legközelebbi határnapra tűzi ki az ügy elbírálását. Nyilvánvaló azonban, hogy az eljárás gyorsítása iránti igény vész oda, ha csak hónapokkal, esetleg évekkel később kerül sor a másodfokú eljárásra. Célszerűbb lenne ezért, ha a fellebbezés elbírálásakor a másodfokon eljáró bíróságnak soron kívül, de legalábbis a Be. 358. § (2) bekezdésében előírt határidőnél rövidebb időn belül kellene intézkednie a jogorvoslat elintézése érdekében.

²⁸ Eszerint, ha a rendelkezésre álló adatok alapján meghatározott személy megalapozottan gyanúsítható bűncselekmény elkövetésével, az ügyész, illetőleg – ha az ügyész másképp nem rendelkezik – a nyomozó hatóság a gyanúsítottat kihallgatja.

²⁹ Ez a rendelkezés összhangban lenne a Be. 100. § (3) bekezdésével is, amely a szakvélemény előterjesztésére legfeljebb hatvan napot állapít meg, amely egy alkalommal, a szakértő igazolási kérelme alapján, legfeljebb harminc nappal hosszabbítható meg.

Összegzés

A bíróság elé állítás a büntetőeljárás hatékony és gyors befejezését a leginkább hivatott elősegíteni, hiszen a bűncselekmény elkövetését akár néhány órán belül jogerős ítélet követheti.³⁰ Ezáltal pedig ebben az eljárási formában érvényesülhet leginkább a megelőzés követelménye. A bíróság elé állítás szabályainak átgondolásával, így a nyomozási szakaszra irányadó különös rendelkezésekkel, a bűncselekményi kör szélesítésével, illetve a másodfokú eljárás lefolytatásának határidőhöz kötésével pedig további lehetőségeket is magában rejt még a jogintézmény.

Felhasznált irodalom

CSÉKA 1995 = CSÉKA Ervin: Bűnözési helyzet, eljárás-egyszerűsítés, nyomozás. In: Erdei Árpád (szerk.): Tények és kilátások. Tanulmányok Király Tibor tiszteletére, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1995.

CSÉKA 1998 = CSÉKA Ervin: Bevezető, *Jogtudományi Közlöny*, 1998/4.

DEÁK 2009 = DEÁK Zoltán: Gondolatok a tárgyalásról lemondás jogintézménye kapcsán, *Ügyészek Lapja*, 2009/3-4.

ERDEI 1991 = ERDEI Árpád: A trónfosztott királynő uralkodása avagy a bizonyításelmélet szent tehene, *Magyar Jog* 1991/4.

FANTOLY 2012 = FANTOLY Zsanett: Hatékonysági problémák, azaz a hazai büntetőeljárás gyakorlati visszasságai. In: Homoki-Nagy Mária (főszerk.): Ünnepi Kötet Dr. Cséka Ervin professzor 90. születésnapjára

FINKEY 1908 = FINKEY Ferenc: A magyar büntetőeljárás tankönyve, Harmadik Kiadás, Politzer-féle Könyvkiadóvállalat, Budapest, 1908.

HEVÉR 2012 = HEVÉR Tibor: Rendhagyó nyomozási bíró? A bíróság elé állítás jelene és jövője, *Debreceni Jogi Műhely*, 2012/2.

http://www.debrecenijogimuhely.hu/archivum/2_2012/rendhagyó_nyomozasi_biro/
(letöltve: 2014. február 15.)

MÁRIÁN 2001 = MÁRIÁN Zoltán: Gondolatok a bíróság elé állítás jogintézményéről. *Ügyészek Lapja* 2001/6.

SZABÓNÉ 1970 = SZABÓNÉ NAGY Teréz: A büntető eljárás egyszerűsítése, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1970.

³⁰ Ld. ezzel kapcsolatban annak a terheltnek az ügyét, aki bomba robbantással fenyegette meg az egyik nagy magyarországi gyárat, ám a cselekményt követő bő huszonnégy órán belül már jogerősen el is ítélték.
http://www.delmagyar.hu/kecskemet/szerelmi_feltekenyseg_miatt_volt_bombariado_a_mercedes_gyarban/2298854/ (letöltve: 2014. február 24.)